

NOVA PRAVA

Glavništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 72.

NARODNO-SOCIALISTIČNI TEDNIK

Redna cena: 4 Din., za izposojilce
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Mi, klerikalci in Radić.

Glede notranje politične ureditve države smo zavzemali stališče, da je centralizem v obliki kot ga predvideva vidovdanska ustava za bratsko sožitje in razvoj Srbov, Hrvatov in Slovencev skrajno škodljiv. Izjavili smo se za najširšo samoupravo in bili mnenja, da morajo imeti samouprave v državi, zlasti z ozirom na gospodarske in socialne razmere, zakonodajno pravico. Nadalje smo se izrekli proti vsakemu poskusu, s katerim bi hotel kdo nasilno odvzeti našemu narodu njegovo kulturno posebnost in smo zagovarjali nujno potrebo, da ostane Slovenija nedeljiva. Tega svojega stališča tudi danes ne izpreminjamo, tem manj, ker smo mnenja, da bi bilo edinole na tej podlagi mogoče odpraviti tudi vse spore med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Iz načelno socialističnega stališča bi bilo končno vseeno, ali je država urejena centralistično, ali pa po samoupravnih edinicah. Za proletarijat je glavno, da je država dobro in pravično urejena. Vzglede drugih držav po svetu kažejo, da je tako centralistična, kakor samoupravna ureditev držav lahko dobra ali slaba.

Za samoupravno ureditev države smo se odločili izključno le radi dejstev, na podlagi katerih je prišlo do ustanovitve jugoslovanske države. Za vsakogar mora biti jasno, da smo se Srbi, Hrvati in Slovenci razvijali do ujedinitve v čisto različnih političnih, kulturnih in gospodarskih razmerah. Če se je godilo to le v interesu tujih gospodarjev, katerim smo hlapčevali, je za to ugotovitev postranskega pomena. Posebnost razvoja Srbov, Hrvatov in Slovencev se mora brezpogojno upoštevati pri notranji ureditvi naše države. Centralizem pa je posebnosti ne priznava, temveč ustvarja celo položaj, da se pospešuje hegemonija posameznih delov države, česar pa gotovo ne želi noben iskren Jugoslovani. Tako Srbu, Hrvat u kot Slovencu moramo pustiti njegov svoboden razmah, ki pa naj bo usmerjen tako, da se vedno bolj drug drugemu približujemo in končno odpravimo to, s čimur nas je preteklost razdvajala. Do tega velikega končnega cilja pa pride mo edinole potom samouprave.

Proti centralizmu v današnji obliki smo pa nastopali tudi iz strogo upravnega stališča. Že izkušnje zadnjih let so pokazale, da je nemogoče upravljati našo državo iz enega centra, n. pr. iz Beograda. Vzrok nezmožnosti centralistične uprave ne obstoja zopet samo v tem, da so se posamezne pokrajine v državi razvijale skozi stoletja v čisto nasprotujočih si razmerah, ampak tudi v dejstvu, da je prometno Beograd vse preveč oddaljen od vseh delov države. Tako je čez noč vzpostavljena centralistična uprava pokazala nedostatke, nad katerimi se danes spodbija skoraj sleherni državljani. Poleg tega je slaba centralistična uprava dala povod, da so pričeli destruktivni elementi s protidržavno agitacijo. Pri nas so posebno klerikalci v tem oziru mojstri.

V borbi za samoupravo je bil za nas odločilen torej izključno le narodni in državni interes. Seveda se pa v tej borbi nismo mogli postaviti v eno vrsto s klerikalci, ali celo z Radićem, ki so tudi nastopali proti centralizmu. In zakaj? Klerikalci niso bili v borbi za avtonomijo Slovenije toliko pri srcu država in narod, ampak so zasledovali nečedne separatistične namene, ki bi naj predvsem zagotovili politično, klerikalno strahovlado. Klerikalna želja je odcepiti Slovenijo od ostale Jugoslavije in ustvariti med nami in Srbi še večji prepad. Klerikalna avtonomija pomeni državo v državi, dočim naša zahteva po samoupravi predstavlja samo oni zlati

most, ki vodi do popolnega ujedinitve vseh Jugoslovancev.

Kaj naj spada predvsem v delokrog samouprav? Predvsem gospodarska in socialna vprašanja. Gospodarske razmere v Sloveniji zahtevajo posebnega obravnavanja in sklepanja pred forumom, ki pozna in upošteva naše razmere. Narodna skupščina v Beogradu ni primeren kraj, kjer bi se lahko stvarno in strokovno obravnavale gospodarske težnje Slovenije. Dokazov za našo trditev imamo zopet več kot dovolj v dosedanjem zasedanju narodne skupščine. Glede socialne politike so nedvomno za Slovenijo podani drugi predpogoji, kot pa n. pr. za Macedonijo in Črno goro. Socialna zakonodaja lahko zavzame vse drugačen delokrog pri nas, kot pa v južnih krajih naše države. Samouprave vidovdanske ustave sicer tudi predvidevajo reševanje nekaterih gospodarskih in socialnih problemov, so pa iluzorna značaja, ker odpravljajo samoupravam zakonodajno pravico, brez katere ni mogoče ničesar napraviti. Glede kulturnih panog, pred vsem šolstva, smo mnenja, da mora biti enotno urejeno za vso državo. Šolstvo ima nalogo, da vzgaja vse državljane v enem pravcu in to je, vzgaja mladino v nacionalno-državnem smislu, ki sicer uči, da bodi Slovenec — Slovenec, Hrvat — Hrvat in Srb — Srb, vendar vsi skupaj pa nerazdružna jugoslovanska celota. Zunanjo politiko in vojsko poznamo le eno in ta je jugoslovanska. Isto velja za železnice in pošto.

Klerikalna avtonomija gre dalje od naše samouprave. Klerikalci hočejo dobiti v Sloveniji brezpogojno v roke tudi vse šolstvo. Zakaj, bo vsakomur znano. Klerikalci se dobro zavedajo, da jim je v Sloveniji odklenalo za vedno, kakor hitro ne bodo imeli vzgoje mladine v svojih rokah. Zato njihovo sovraštvo proti naprednemu učiteljstvu, proti svobodi šole in proti enotnemu šolstvu v državi, ki je v večini antiklerikalno. Toda ne samo glede šolstva, ampak tudi glede vojske in zunanje politike si hočejo klerikalci potom avtonomij zagotoviti vpliv, ki bi onemogočal močen in enoten nastop državne avtoritete na zunaj in na znotraj.

Kar je pa najgrše, klerikalci se poslužujejo v svoji agitaciji za avtonomijo gesel, ki izpodkopljejo državno misel in niso nič drugega, kot brezvestno hujskanje proti srbskemu narodu. Klerikalci so se že zdavnaj odvrnili od svojega učitelja Kreka, ki jih je poskušal potegniti iz habsburškega blata in usmeriti proti Beogradu. Klerikalci v nasprotju s Krekovimi nauki širijo mržnjo do Beograda in zavestno ubijajo v ljudstvu vero v jugoslovansko državo.

Še slabši od naših klerikalcev je pa Radić na Hrvatskem. Ta zahteva konfederativno ureditev države in za Hrvatsko tako izjemno stanje, ki absolutno ni sprejemljivo. Hrvatska naj bi imela v Zagrebu svoja ministrstva, svojo vojsko, svoj denar in, ker je Radić za konfederacijo (zvezo držav), tudi svojo ustavo. Podrobno se danes z Radićevimi zahtevami ne bomo bavili, ampak eno lahko ugotovimo, da Radićevih namer gotovo ne bodo nikdar sprejeli ne Srbi, kakor tudi ne Slovenci. Ta ugotovitev nam že lahko zadostuje, da zavzamemo svoje stališče glede zadnjih dogodkov na Hrvatskem.

Radikalna stranka je poskusila, sporazumeti se s Hrvati. Zahtevala je od Radića, da stavi svoje zahteve. Radić svojih končnih zahtev ni stavil, ker je vedel, da se na podlagi svojega konfederativnega programa ne more pogajati. Podvojil je pa svojo agitacijo po Hrvaškem in v sosednjih deželah za svoj program, proglasil za svoje poslance abstinenco od Beograda in z nepremišljenimi izjavami onemogočil vsako

nadaljnjo sporazumno akcijo. Dobro voljo radikalne stranke za sporazum s Hrvati je Radić omaloževal, kot se je svojčas posmehoval akciji zagrebškega kongresa z Davidovičem na čelu.

Toda vsake stvari mora biti enkrat konec. Tako tudi Radićevega razdiralnega dela. Prišel je čas, ko se je treba odločiti ali — ali!

Še enkrat ugotavljamo: Radić je samo za sporazum na podlagi konfederativne ureditve države. Vsak drug sporazum odklanja. Radićeva konfederacija pa ne more biti baza za pogajanja. Sedaj nastaja samo še vprašanje: ali se naj pusti Radića, da še naprej zavira s svojo nelegalno propagando konsolidacijo države, ali se pa naj preko Radića uveljavijo stremjenja drugih strank, na podlagi katerih je mogoče priti do sporazuma.

Vodilna stranka v državi, radikalna stranka, se je odločila nastopiti proti Radiću. Nastaja situacija, ali gremo za Radićem, ali za večino jugoslovanskega ljudstva. Dvoje poti je: ali smo za obstoj jugoslovanske države, ali smo za bračonierno borbo Radićevih seljakov. Nedvomno je, da se nam je odločiti za prvo. Nad Radićevo konfederacijo, ki gotovo ni izvršljiva, stoji obstoj države, ki jo moramo hraniti enotno.

S tem pa še ne rečemo, da se odrekamo svoji zahtevi po zakonodajni samoupravi. Z legalnimi sredstvi se hočemo boriti zanj, kot se borimo za preuredbo današnje kapitalistične družbe v socialistično. Toda enega ne smemo pozabiti nikdar: za vsako ceno moramo preprečiti, da bi notranji spori razbili državo. Če preti državi nevarnost, smo pripravljeni nastopiti proti vsakomur, ki bi hotel z nelegalnimi sredstvi, proti večinski volji, uveljaviti svoje zahteve.

Ako se hoče Radić v primernih mejah boriti za svojo konfederacijo, svobodno mu v znamenju demokracije. Da bi pa še naprej zastrupljal z demagogijo zmedeno ljudstvo, da bi nastopal v zunanem svetu s spomenicami, te pravice mu pa ne priznamo. Prav tako pa tudi ne priznamo nastopov onih klerikalcev med našim ljudstvom, ki hodijo za Radićem.

O velikih in malih strankah.

V politični agitaciji se večkrat slišijo glasovi: Kaj boste z malimi strankami? Gospodarski in socialni interesi vsakogar morejo ščititi edinole velike državne stranke. Le te imajo platno in škarje v svojih rokah in le te odločajo o vseh eksistenčnih vprašanjih v državi.

Take vrste agitacija apelira predvsem na politično profitarstvo posameznikov ali skupin. In ker se v današnjem času politični in socialni ideali prav radi podrejujejo koristolovstvu, ni čuda, če ta ali oni podleže zmotnim vabilom ter se priključi tje, kjer je moč in kjer jih je več.

Velike stranke, katerim se iz teh motivov večajo vrste, ne morejo biti vesele novega prirastka. Dobile so prirastke, ki iščejo samega sebe in predstavljajo nezanesljiv element, ki je v stanu zopet zapustiti stranko, kakor hitro se mu niso izpolnile vse zahteve, predvsem take osebnega značaja. V političnem življenju se pojavlja uskoštvo, ali strankarji po konjunkturi. Pojav, ki vzgaja neznačajneže, uvaja korupcijo in zastruplja vse naše javno življenje.

Tudi naša stranka je še majhna. Tudi med našimi pristaši se pojavljajo agitatorji, večinoma plačani ljudje, ki razlagajo nauk o velikih in malih strankah z materialističnimi podkrepitvami.

Kaj naj odgovorim tem agitatorjem? Eksistenčna pravica vsake stranke je utemeljena, kakor hitro predstavlja njeno gibanje idejo, ki je po svojem bistvu v korist družbi, in poleg tega idejo, ki se loči od stremljenj ostalih strank v toliko, da je vsled temeljnih razlik skupno politično — organizatorno delo nemogoče.

Ali ima pa naša stranka te predpogoje? Gotovo!

Po svojem programu stremimo za tem, da se današnji kapitalistični družabni red izpremeni v socialističnega in to na podlagi razvojnega, etičnega socializma. Naša namera je gotovo v korist družbi in našega naroda, ki predstavlja to družbo. Saj hočemo s svojim delom pripomoči vsem zapostavljenim do boljšega življenja; saj hočemo izvajati vsem brezpravnim pravice, ki se danes tako rađe odpravljajo. Ugovor proti našim stremljenjem bi bil mogoč samo v tem slučaju, če bi se lahko dokazalo, da je etični socializem nesmisel in če bi se lahko dokazalo, da je nepotrebno izpreminjati današnjo družabno obliko, ker daje vse predpogoje za srečno življenje. Obojega pa ni mogoče dokazati. Po izkušnjah zadnjih desetletij je za rešitev proletarijata mogoča edino-le pot, ki jo usmerja naš socializem, in vse današnje življenje izpričuje, da je obstoječa družabna oblika v dobrobit samo nekaterih in na škodo ogromne večine delovnega ljudstva. Zato je neobhodno potrebno, da se prične družbino življenje postopoma izpreminjati.

Poleg tega je treba pomisliti še tole: Predvsem naša stranka je poklicana, da združi v svojih vrstah jugoslovanski proletarijat in ga vsposobi za državno življenje. Velike meščansko — agrarne stranke so doslej prepustile organizacijo proletarijata marksističnim strankam. Bodisi komunisti, ali socialni demokrati so pa skrahirali s svojim socializmom. Nezmožnost marksističnih voditeljev, zmaterializirana, večkrat tudi državi in narodu sovražna udeleževanja komunistov in soc. demokratov so le škodovala proletarskemu pokretu. Zadnji čas je zato bil, da je nastopila naša stranka med proletarijatom z resnim, smotrenim in idealnim delom. Prepričani smo, če bi še do danes ne bilo naše stranke, bi jo morali ustanoviti!

Agitatorjem velikih meščansko — agrarnih strank tudi ne zamočimo, da jim je popolnoma nemogoče pridobiti za svoje pristaše omembe vredno število proletarcev. Kar bi se jih priključilo, bi prišli edinole iz obetani koristolovske vsebine. Vsa ostala večina proletarijata pa mora iskati zatočišča v stranki, ki zastopa izključno njegove interese in jih tudi skuša z vso odločnostjo udeležiti v javnem življenju. Čisto nemogoče je vse sloje naroda spraviti pod en klobuk. Interesi posameznih slojev so si tako različni, da jih ni mogoče zastopati z enega mesta. Če zastopaš tega, si v nasprotju z drugim; če obetaš enemu, ne moreš dati drugemu.

Kakšni zadržki pa so, da ne bi mogla postati tudi naša stranka velika državna stranka? Pravi nobenih ni! Kakor hitro bo v državi podana nekoliko večja diferenciacija slojnih interesov, v tistem trenutku se bo pričela krepiti socialistična politična organizacija. Tako je bilo povsod na svetu in tako bo tudi pri nas. In ker je narodni socializem najbolj primeren za naše ljudstvo mu je razmah zagotovljen. V mislih imejmo veliko češko narodno — socialistično stranko, ki je začela prav tako s šibko organizacijo, kakor je to začela naša stranka.

Nihče ne sme pričakovati, da se bo stranka čez noč razvila do stotisočev pristašev. Da se pride do tega cilja, je

treba prehoditi trnjevo pot dela in mi-nuti morajo leta. Kogar je volja naj gre z nami, oboroženimi z idejno veličino narodnega socializma, v globoki zave-sti, da smo na pravi poti! Kdor pa ne veruje v našo stvar, naj gre kamor ho-če! Če mu je drago, lahko tudi uganja konjunktorno politiko. **V naših vrstah hočemo imeti samo idejne borce in se zahvaljujemo za vse one, ki žive samo od fraz, od udobnih zapečkov in mate-rijelnih miloščin.** Če nas je tudi malo in smo na svojem mestu, bo bodočnost pokazala, da naše delo ni bilo zastoj!

—aa.—

Nov napad na socialna zavarovanja.

(Prejeli smo ta dopis od dobro in-formirane strani. Časopisje, zlasti strokovno, prosimo, da ga v in-teresu zadeve ponatisne vsaj eks-cerptivno. — Uredn.)

Socialna zavarovanja stoje pri nas na zelo trilih nogah. Večinoma le teri-torijalno veljavni zakoni so zastareli in, če se je njihova veljava razširila čez vso državo, se je to zgodilo s kompro-misom, da so se dajatve in koristi zava-rovanja relativno poslabšale. Najbolje je v tem pogledu še v Slovenji in Dalma-ciji, a tudi tu naletavamo dnevno na po-jave, ki tistih, ki so jim zavarovanja na-menjena, ne morejo navduševati zanje. Eden najznačilnejših pojavov je, s kako vnmemo se gotovi krogi trudijo vzeti na-meščencem in delavcem vpliv pri upravi zavodov zlasti pa se trudijo nekateri dr-žavni (ne država!) funkcionarji vzeti za-vodom zadnji drobec avtonomije, kolikor sta jim je še pustila socialpolitika Ku-kovec in Žerjav. Imenovana gospoda na razpolagi sta v najizdatnejšem obsegu grešila na upanje, da ostane ministrstvo za socialno politiko ali vsaj dosmrtna demokratska prebenda, in da ni stopil Žerjav na razpolago, bi bili danes vsi socialnopolitični zavodi samo še poli-tični. Danes točjejo sicer njegovo kon-cepčijo lastne norme (kar je kot znano, specifična poteza pri dr. Žerjavu), ven-dar je bil s svojim prednikom vred le še toliko previden, da je pustil do nadalj-nega zavodov za pol »pancerla« avto-nomije.

Njuno delo nadaljuje neki ambicioz-ni gospod pri pokrajinski upravi, ki je sprožil idejo, ki preti uničiti ono avtono-mijo, ki sta si jo gg. na razpolagi pri-hranila za poznejšo pojedino. V naših tleh obrodi vsak plevel najlepši sad, in zato se klati ta uničevalna ideja z očit-nim uspehom med Ljubljano in Beogra-dom ter postaja z vsakim dnem bolj me-sena.

Gre za ustanovitev nekakega cen-tralnega (skoro bi zapisali cesarskega) komisarijata za socialna zavarovanja, ki bi bil vrhovni nadzornik in sodnik naših zavodov. Mož, ki mu zaenkrat še puščamo masko, ob ustvaritvi ideje ni povedal, kdo naj bi bil postal komisar, vsled česar naj nam dovoli, da z ozirom na današnje altruistične navade menimo, da misli postaviti sebe na ta žrtvenik britke nove dolžnosti. Ker mu, žalibog, ne smemo pripisovati dovolj praktičnih izkustev na socialnem polju (kvečjemu če izvzamemo njegovo lastno izkustvo s

plačo državnega uradnika), si ne more-mo misliti, kaj si predstavlja pod cen-tralnim komisarijatom. Predaleč smo od Rusije, da bi si želeli komisarijato, ka-kor so tam, vendar naj ne zameri, če se pri njegovih predlogih spominjamo rus-kih razmer. Vemo in vpoštevamo, da nima dostojne plače, vpoštevamo celo, da mu je težko kot visokemu uradniku boriti se s svojim kruhodajalcem na podlagi solidarnosti s svojim podurad-nikom; kljub temu pa ne razumemo, zakaj naj bi baš najslabotnejši sloji na-roda, nameščenci in delavci s svojimi žulji in prihranki prispevali potom ne-izbežnih tantijem k ustanovitvi komisa-rijata za njega, zlasti ker *ustanovitev ni niti najmanj potrebna.* Naj nam gos-pod ne zameri, če smatramo za kopito ideje, da se naj za ceno sinekure osebi, ki ji država noče dati dostojne plače, preprečuje namen za nas ustanovljenih zavodov.

Prosim, upoštevajte:

Zavode vodijo korporativni zastopi, v katerih sede delodajalci in -jemalci al pari. Ker so prvi že po naravi stvari same negativni element, drugi pa poziti-vni v zastopu, sledi potreba tretjega »neodvisnega« elementa, ki *si ga je pri-držala država že v zakonih.* Zato ga kot načelnika itd. imenuje minister. Taka je avtonomija à la Kukovec-Žerjav. Nad-zorovalna oblast pomeni samo pravico intervencije (ne suspenzije!), če bi se zavodom pripetila kaka nesreča pri in-terpretaciji zakona. Ker pa ima že na-čelnik preširoko polje za svoje udej-stvovanje in je imenovan od ministra, je on tisti nadzornik, ki lahko prepreči vsako nezakonitost kot nekaj vladni komisar.

Ponavadi pa je načelnik kaka anti-kvarična relikvija, ki se v povojnih raz-merah ne spozna dosti, še manj ima pojma o širši nalogi socialne politike, najmanj pa se kot sklerozen birokrat ozira na avtonomijo zavoda. Samo eno pozitivno lastnost ima izbira starejšega birokrata, namreč to, da njegova osebnost nima izgleda, da bi jo službodav-ska polovica potegnila potom službe ali soudeležbe pri podjetjih v svojo inter-esno sfero, kakor se dosledno dogaja pri mladih uradnikih; takrat pa postane zastopstvo delojemalcev brez dvoma in-feriornost, t. j.: pri upravljanju zavarova-nja odločajo načelni nasprotniki ustano-ve. Pa to le mimogrede!

Ugotovili smo, da stoji vsi naši za-vodi že sedaj pod kuratelom državnega funkcionarja, ki se sme ponekod sistirati, kar se mu »zdi« v nasprotju z zakoni. V praksi izgleda to tako, da dovoljuje nakup svinčnikov itd, mini-strov pooblaščenec. Ostalo si lahko sa-mi mislite!

Zdaj vprašamo našega bodočega centralnega nadzornika, k o g a hoče on nadzorovati? Mari od ministra imeno-vane polnomočnike? Mari hoče on ku-povati svinčnike? Za vsak svinčnik podpisati poseben akt? Kje je potem čas za podpisovanje aktov, ki zadevajo dajatve socialnega zavarovanja? Če-mu potem sploh upravni aparat? Čemu načelstva? Čemu načelnik-komisar?

Prosim odgovora, kaj naj predstavlja centralni komisar, kakšne na-loge naj ima in zakaj se o nameri ni obvestila javnost?! Inicijatorju odnos-

no inicijatorjem namere kličemo že se-daj: roke proč, gospodje! Za nas je Vaša namera prosta sinekura! To do-kazuje že skrivnostno postopanje. Izvo-lite vzeti na znanje, da bomo zavarovanci proti tako očitnemu in tihotap-skemu zamenjavanju naših zavodov s svinjskim mehom protestirali na način, da se bodo predrzneži enkrat za vselej premislili drezati v naše življenjske in-terese in razpolagati z našim de-narjem. Toliko za danes! Alfa.

Politične vesti.

Notranje-politični položaj.

Za preteklo nedeljo je Radić sklical v Zagrebu veliko skupščino svoje stranke, kjer je hotel zopet po svoji sta-ri navadi hujskati proti državi in Sr-bom. Vlada je pa shod prepovedala in vzdržala svojo prepoved navzlic posre-dovanju dr. Korošca, zaenkrat še vne-tega Radićevega trabanta. Ker Radiću ni bila dovoljena javna skupščina, je sklical v dvorano hrvatskega Sokola sestanek svojih najzvestejših, ki je bil pa tudi po policiji prepovedan. Radić se je moral nato zadovoljiti s skupnim kosilom, ki ga je imel s svojimi agita-torji v restavraciji pri Zebiću v Vlaški ulici. Na kosilo so bili vabljeni tudi slovenski klerikalci, ki pa niso prišli. Po dobrem kosilu je Radić govoril o Sr-biji, ki se nahaja po njegovem v Aziji in o Beogradu, s katerim od danes na-prej noče imeti ničesar skupnega. Na-dalje je grozil Korošcu, če gre v vlado, da ne bo dobil pri prihodnjih volitvah niti enega poslanca in hvalil muslimane, ki so prišli na njegovo kosilo. Poleg Radića so govorili tudi člani Hrvatske zajednice, nakar je ob šestih zaključil Radić banket. S prepovedjo Radićevega shoda je vlada pokazala, da namerava odslej za naprej nastopati proti hrva-škim konfederativcem nekoliko bolj od-ločno.

V finančnem odboru so bile z večino glasov sprejete dvanajstine, ki pridejo sedaj v razpravo v narodni skupščini. Radikalni klub je soglasno sklenil, gla-sovati kompaktno in brez ugovorov za dvanajstine.

V sejah narodne skupščine se raz-pravlja o izrednih in naknadnih kreditih za razna ministrstva. V debati o kredi-tih za ministrstvo za šume in ruđe je bila zanimiva izjava ministra dr. Srski-ća glede nacionalizacije Trboveljske premogokopne družbe. Minister je ugo-tovil, da se je nacionalizacija izvršila v škodo države. Z nacionalizacijo Tr-boveljskih rudnikov so delnice te druž-be prešle v roke nekih bankirjev in špe-kulantov, ki so delnice prodali v ino-zemstvo, tako da je večina družbenih delnic zopet v tujih rokah.

Klerikalna demagogija. Poročali smo že, da namerava vlada predlagati iz-datno zvišanje davkov. Povedali smo tudi, v koliko so novi davki pravični in v koliko ne. Toda klerikalci se ne zado-volje samo s stvarno kritiko o davčnih predlogih, ampak nastopajo posebno proti povišanju zemljiškega davka z de-magoškim kričanjem, da kmet že tako plačuje več davkov kot drugi, kar pa seveda ni res. Po njihovem mnenju se naj zvišuje le neposredne davke, da bo

konsument še težje dihal kot doslej. Se-daj lahko vidijo konsumenti, kakšno davčno politiko imajo pričakovati od klerikalcev in kdo je pri nas dražilec živil. Kadar klerikalci govorijo sladke besede konsumentom, je sama demago-gija, ki naj lovi kaline na lim.

Demokrati govore. V ljubljanskem »Jutru« priobčuje poslanec Reisner le-pe besede, ki jih je govoril v narodni skupščini v obrambo javnih nameščen-cev. To je tisti gospod Reisner, ki je bil že v prejšnji narodni skupščini poslanec in član demokratskega kluba, ki je imel pri odločitvi vprašanja javnih name-ščenecv poglavito besedo, a ni ničesar storil. Zakaj ni poslanec Reisner svoj-čas tako vneto nastopal v svojem klubu in ga prepričal, da se mora javnim nameščencem resnično pomagati in ne samo obljubovati. Za javne nameščence se poleg poslanca Reisnerja oglašja v narodni skupščini tudi bivši finančni mi-nister Kumanudi, ki za nameščence ni imel počenega groša in ki je uvedel zloglasno maksimiranje. Ni čuda, da je materialno zboljšanje javnih nameščen-cev še za deveto goro, če ima take za-govornike.

Svetovni pregled.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

Kakor znano so bili iz češke narod-no-socialistične stranke izključeni po-slanci Vrbensky, Bartošek, Draxl in Štihova, ker so kršili strankino discipli-no ob priliki glasovanja o zakonu o zaščiti države. Stranka je zahtevala, da izključeni poslanci odlože tudi svoje mandate v parlamentu. Pozivu stranke se pa poslanci niso odzvali. Stranka je zato vso zadevo predložila volilnemu sodišču v razsodo. Pretekli teden je vo-lilno sodišče razsodilo, da iz češke na-rodno-socialistične stranke izključeni poslanci izgube svoje mandate, katere zasedajo sedaj njih namestniki br. Miku-laš, Ježek, Zagorsky in sestra Podzim-kova. — V stranki se z največjo agil-nostjo pripravljajo na občinske volitve, ki se vrše jeseni. Posebno boj med če-škimi narodnimi socialisti in demokrati postaja vedno bolj oster. Demokrati na Češkem nastopajo v političnem boju s prav istimi metodami kot pri nas. Usta-novili so si tudi svojo pretepaško orga-nizacijo, podobno naši »Orjuni«. Vse češke stranke so pa najodločnejše na-stopile proti temu, da bi si češki demo-kratski fašizem pod plaščem naciona-lizma prisvajal vsenarodni naslov. — V Slovaški je precej močno avtonomisti-čno gibanje, ki se bo skušalo že pri ob-činskih volitvah politično uveljaviti.

BOLGARSKA.

Revolucionarna vlada Cankova je ponovno izjavila, da hoče voditi proti naši državi miroljubno politiko in spo-štovati mirovne pogodbe in dogovore. Tekom treh mesecev se baje vrše v Bolgarski nove volitve. Med tem bi pa naj bil s kraljevim dekretom razveljav-ljen dosedanj volilni red, ki ga je uve-ljavil Stambolijski in uzakonjen zopet stari volilni red. Vsekakor bo novemu režimu prizadejala še marsikatero tež-ko uro zemljoradniška stranka, ki go-tovo ni s pučem v Sofiji in s smrtjo

F. A. Mignet:

18. nadalj.

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814.

Od noči 4. avgusta do 6. oktobra 1789.

Pregled: Položaj konstituante. — Stran-ka visoke duhovščine in plemstva; Maury in Cazalès. — Stranka ministrstva in dveh zbornic; Maunier, Lally-Tollendal. — Ljud-ska stranka, triumvirat: Barnave, Duport in Lameth; njegovo stališče, Sièyes-ov vpliv; Mirabeau, načelnik skupščine v tem času. — Kaj je bilo na Orleans-ovi stranki? — Ustavno delo; proglaš pravice; zakonodajni odbor stalno in enotno deluje; kraljevo po-trdilo; razburjenje, ki ga je izzvalo potr-dilo izven skupščine. — Načrt dvora; gosti-ja kraljeve telesne straže; vstaja 5. in 6. oktobra; kralj se poda v Pariz.

Narodna skupščina, katere jedro je tvorilo ljudstvo, je bila jako uvidelna, je imela najboljšo voljo ter najboljšo na-

mene koristiti celokupnosti. Vendar je imela stranke in razdore, toda velika večina ni stala niti pod uplivom kake ideje niti pod uplivom kakega moža. Ta je vedno po prostem, pogosto po last-nem neodvisnem prepričanju odločala pri posvetovanjih. Poglejmo, kako je bila razcepljena glede nazorov in inter-esov!

Dvor je imel v skupščini svojo stran-ko, stranko privilegirancev, ki so nekaj časa molčali ter se šele pozneje udeležev-ali posvetovanj. Ta stranka je obsto-jala iz onih, ki so se izrekli za časa stan-ovskega prepira proti združitvi. Kljub njihovemu dozdevnemu soglašanju s prostaki pri zadnjih dogodkih so imeli aristokratski razredi interese, ki so bili nasprotni tem, ki jih je zastopala ljud-ska stranka. Zato sta bila plemstvo in visoka duhovščina, ki sta tvorila desno stran v skupščini, vedno v opoziciji, raz-un nekatere dni, ko je vladalo splošno navdušenje. Ti, ki so bili nezadovoljni z revolucijo, ki jo niso mogli preprečiti s svojimi žrtvami niti je niso znali za-

držati s svojo priključitvijo, so se siste-matično borili proti vsaki njeni reformi. Kot glavna svoja glasnika so imeli dva moža, ki po rojstvu in dostojanstvu ni-kakor nista pripadala med prve izmed njih, ki pa sta jih nadkriljevala v nadar-jenosti. Maury in Cazalès sta jih nekako zastopala; eden duhovščino, drugi plem-stvo.

Ta dva govornika privilegirancev se v smislu svoje stranke, ki ni verjela, da bodo imele izpremembe obstanek, nista skušala toliko zagovarjati, temveč sta le oporekala. Vsak je pokazal v svoji vlogi svoj značaj; Maury je imel dolge pridige, Cazalès je strastno napadal. Pr-vi je obdržal kot govornik navade pro-povednice, akademiciarja; govoril je o zakonodajnih zadevah, ne da bi jih raz-umel; nikdar ni načel kakega vpraša-nja na pravi strani, celo niti s stališča, ki bi bilo njegovi stranki ugodno; kazal je drznost, učenost, spretnost, sijajnost in izurjenost v govorjenju, nikdar pa ne globoke prepričevalnosti, trdne sodbe, prave zgovornosti. Abbé Maury je go-

voril tako, kot se bijejo vojaki. Ni ga bilo, ki bi češče in dalje ugovarjal od njega, ali nadomeščal dobre dokaze s citati iz knjig in s krivimi sklepi, kakor tudi notranjo vznemirjenost z govorniki oblikami. Bil je zelo nadarjen, manjka-lo pa mu je tega, kar nadarjenost oživi, namreč resnice. — Cazalès je bil živo Mauryjevo nasprotje; on je vsako za-devo hitro in dobro presodil, predaval ravno tako gladko, pa živeje, njegovi povdarki in kretnje so bili natavni in razlogi, ki jih je navajal, so bili vedno najboljši. Sicer nikak umetnik v govor-jenju je vedno zagrabil vprašanja, ki so se tikala njegove stranke, na pravem kraju in prepuščal Maury-ju deklamir-anje. Pri jasnih svojih nazorih, pri iskrenosti svojega značaja in pri iz-borni uporabi svoje nadarjenosti se je motil le v toliko in tedaj, v kolikor in kadar ga je dovedlo do tega njegovo stališče; Maury pa je koplil svoje last-ne zmote na one, ki jih je povzročala stvar sama.

Stambolijskega spravljena s sveta. — Naša vlada doslej še ni priznala vlade Cankova.

SOVJETSKA RUSIJA.

Popolna zgrešenost sovjetskega gospodarstva je razvidna iz poročila, ki ga je podal predsednik ukrajinskega sovjeta ljudskih komisarijev Rakovsky na tretji ukrajinski konferenci strokovnih organizacij. Pred vojno je znašala letna produkcija premoga 36 milijonov ton, dočim znaša danes komaj 2,8 milijonov ton. Produkcija ruske industrije je znašala pred vojno 4 milijarde 400 milijonov rubljev, dočim je znašala po podatkih Trockija koncem leta 1922 le 954 milijonov rubljev. — Kakor poročajo »Izvestija« je samo v pokrajinah, kjer je najbolj divjala lakota, nad 5 milijonov ljudi, ki so vsled stradanja popolnoma oslabei. Letos kaže na Ruskem dobra letina in upati je, da ne bo več lakote. Seveda pa ne bo konec prehranjevalne krize, če bo sovjetska vlada izvozila dve in pol milijardi ton žita, kot to namerava. Sovjetska vlada se je odločila za izvoz, ker ji primanjkuje denarja. Zadnjič smo že poročali, da hoče Trocki zgraditi veliko zračno flotiljo. Ta pa stane veliko denarja. Tako bo moral tudi ruski proletarijat stradati za militarizem. — Objavljena je statistika o članstvu komunističnih strokovnih organizacij. Do konca leta 1922 je izstopilo iz organizacij 670.456 članov, to je skoraj ena četrtina vseh članov. Tudi na Ruskem prihaja spoznanje, da z boljševidnost ne bo nič! Komunistem se umika na celi črti. Tako je n. pr. sedaj v Rusiji dovoljena popolna svoboda podjetjem, ki zaposlujejo do 200 delavcev in ravno tako se pripravljajo načrt, da bo privatni inicijativni ruskega kmetja odprta najširša pot.

NEMČIJA.

Vlada poskuša z vsemi sredstvi preprečiti nadaljni padec marke. Objavljena je bila odredba, ki urejuje devizne kupčije in pripravlja se najetje 100 milijonskega dolarskega posojila. — Zasedba Poruhirja je povzročila v Nemčiji tudi veliko brezposelnost. Skupno število brezposelnih, ki jih podpira država, presega že pol milijona. Posebno v krajih, ki meje na Poruhirje, je brezposelnost največja.

Iz stranke.

Opomin kraj. organizacijam. Ker nam vse kraj. organizacije še niso odgovorile na našo okrožnico, sestavljeno v smislu referata tov. organizacijskega tajnika na strankinem zboru, jih tem potom opozarjamo, da poteče rok za odgovor 1. julija. Strankino tajništvo vodi točno evidenco o krajevnih organizacijah, ki izpolnjujejo oziroma ne izpolnjujejo svoje dolžnosti. Pričakujemo, da se bo do 1. julija sleherna kraj. organizacija odzvala našemu pozivu, ker je sicer vsako smoteno in uspešno delo tako v dotičnem kraju, kakor v organizaciji sploh, nemogoče.

Okrožna organizacija NSS v Kočevju. V kratkem se ustanovi v Kočevju okrožna organizacija naše stranke. V ta namen se je osnoval pripravljalni odbor, sestojel iz zastopnikov kočevske in ribniške krajevnih organizacij. Kočevska bo za celjsko druga naša okrožna organizacija. Dan ustanovitve bomo pravočasno naznanili, tako da se je bodo lahko udeležili tudi naši strankini aktivni delavci iz drugih krajev.

Nar. soc. strokovni tečaj. Na svoji zadnji seji se je načelstvo v smislu sklepa izvrševalnega odbora odločilo prirediti na jesen strokovni tečaj za naše funkcionarje in agitatorje. Krajevne organizacije naj javijo strankinemu tajništvu one svoje člane, ki so nadarjeni in bi imeli veselje obiskovati tečaj. Natančen program tečaja, kakor vse podrobnosti, objavimo pravočasno.

Člani NSS obvezni naročniki »Nove Prave«. V smislu sklepa strankinega zbora morajo biti vsi naši člani naročeni na »Novo Pravdo«. Kakor pa je iz seznama naročnikov razvidno, se ta sklep dosedaj še ni izvedel v polni meri. Z začudenjem opazamo celo, da marsikateri naš funkcionar, odbornik ali zaupnik, ni naročen na »Novo Pravdo«. Z ozirom na to smo primorani, pozvati odbore krajevnih organizacij, da članstvo informirajo o sklepih strankinega zbora ter storijo vse potrebno, da člane prepričajo o velikem pomenu strankinega časopisa. Naše nazadovanje pri zadnjih volitvah je pripisovati v največji meri dejstvu, da na tem polju nismo mogli konkurirati z buržujskimi strankami. Ako

hočemo, da bo boljše — in to je naš trdni sklep — moramo gledati na to, da bodo vsi naši somišljeniki naročeni na »Novo Pravdo«, ker se nam le na ta način nudi možnost, da list povečamo oziroma pridemo do dnevnika.

Strokovni vestnik.

Pod tujčevo peto.

Naš slovenski delavec dobro pozna tujčevo peto, ker jo ob vsaki priliki dobro občuti in je vedno njen suženj in njena žrtev. Kdo izmed nas, slovenskih delavcev, se ne spominja z grozo na čase, ko smo bili vse prej kot ljudje pred raznimi privdramimi tujci-kapitalisti in njihovimi oprodami. Marsikatera slovenska pest se je krčila in stiskala sovražstva, a je morala opustiti vsako dejanje, ker je tujčeva pest bila močnejša in trdnjša. Naš slovenski delavec je bil suženj tujca-kapitalista in dan z dnem je pogledaval preko gora, kedaj zasije solnce svobode, da ga reši vsaj iz rok tujca, če ga že iz rok kapitalista ne more. Solnce svobode je zasijalo in trenutno obsijalo slovenskega trpina. Ni ga še pogrelo, ko je zopet postal suženj ravno istega tujca, ki ga je prej tlačil. Še večji suženj je postal. Pod krinko »nacionaliziranja« so se poskrile hijene delavstva in od tam ubijajo svoje žrtve — slovenske delavce. Zakaj se je naš delavec boril, zakaj čakal na prihod svobode? Upal je na boljše bodočnost, upal, da se izogne tujčevi peti — a v upanju je bil varan. Pod solncem svobode postopa tujec z našim delavcem huje, kakor kedaj prej.

Vsa industrijska podjetja so danes v rokah nemških čifutov. In ti imajo okrog sebe samo svoje verne oprode, ki ne poznajo naših delavcev in jih sploh nečejo poznati, ker jih še vedno smatrajo za svinje.

Koliko gorja preživi pod tujčevo peto naš delavec, bi vam mogel le on sam povedati, ker to občuti. To gorje je pa danes še povečano, ker ječi slovenski delavec v svobodni domovini pod peto nemškega, madžarskega, da, celo italijanskega tujca-kapitalista. Slovenski delavec, zbudi se in stopi ponovno v boj! Pristopi k bojnim vrstam NSSZ, ki bojuje boj proti kapitalistu, zlasti pa še proti tujcu-kapitalistu. Slovenski delavec! Zate ni mesta v internacionalah, temveč v narodnih organizacijah. Ne dopusti, da bi te teptala v svobodni domovini tujčeva peta! Osvobodí se sam. Spomni se besed našega nepozabnega Aškercarja:

»Prost mora biti, prost naš rod,

na svoji zemlji svoj gospod!«

Jesenice. Pri nas smo še vedno v mezdinem boju. KID ne misli, kakor je videti, niti za ped popustiti, pa tudi delavstvo vztraja pri svojih zahtevah. Zadnji teden je imelo delavstvo, organizirano pri NSSZ, stanek, na katerem je bilo soglasno sklenjeno, da se NSSZ pridruži boju do skrajnosti. Če KID ne bo odnehala, je stavka neizogibna. Za ta slučaj je delavstvo tudi pripravljeno. Žalostno pri vsem tem je, da dela KID še vedno z delavstvom, kar hoče. Zapomni pa si naj, da je delavski tilnik v slučaju, ko gre za življenjski obstoj, neupogljiv! Tovariši, vztrajajte, niti za ped ne popustite! Zahteve so pravične in upravičene, mora se jim ugoditi! Neustrašeno naprej!

Polzela. Nemški valpti, oprode mogočnega Wildija, so stopili v akcijo. Nikakor jim ne gre v glavo, da se je delavstvo strokovno organiziralo v narodni organizaciji. Ker se jim to ni moglo prepovedati, so pričeli s preganjanjem. Da udarilo organizacijo najhuje, so kot prvega odpustili predsednika organizacije tov. Artnika. S tem se je preganjanje pričelo. Odpust se je izvršil na zahtevo »non plus ultra« Nemca, nekega Post-a, ki je baje obratovodja in ne zna ne ene besede slovenskega. Ta privdrami tujec sovraži vse, kar je našega, čeravno se masti z našim denarjem, medtem ko bi v »rajhu« stradal. Strokovno tajništvo je podvzelo energične korake, da ustavi započeta preganjanja. Naša skrb pa bo, da posvetimo v prihodnjih številkah nekaj vrstic tem privdramim tujcem in da jih podučimo, da so v Jugoslaviji, ne pa v »rajhu«. Tovariši! Niti koraka nazaj, strnimo se v močno četo in zmaga je naša!

Trbovlje. Pri nas vladajo jako slabe razmere. Pri dnevnem kopu vladajo naravnost nevzdržne razmere. Šikaniranje je na dnevnem redu, pa nesreče se tudi ne manjka. Vodstvo podjetja se za te nevzdržne razmere prav nič ne zmeni in bo treba res temeljito zapopotati. O naših razmerah izpregovorimo prihodnjič obširneje.

Kočevje. — Smrtna nesreča. Iz Kočevja smo dobili žalostno vest, da je pri iz-

vrševanju svoje službe ponesrečil delavec Slavo Puškarič iz Hrvatske. Ko je pokojnik zaviral hotel skočiti na svoj voz, mu je izpodrsnilo ter je padel pod vlak, ki ga je razmesaril, in je nesrečnež na mestu izdihnil. Pokojniku, ki je bil dober tovariš in vrl narodnjak, bodi lahka zemlja in miren pokoj!

Polzela. — Smrtna nesreča. Tudi z Polzele so nam javili o smrtnem slučaju. Našemu odličnemu tovarišu Jožefu Vedeju je utonila 3letna hčerka Štefanija. Mali ponesrečenki bodi lahka domača gruda. Našemu tovarišu in preostalem naše tovariško sožalje.

Mladinski vestnik.

Izlet »Bratstva« v Zagorju. »Bratstvo« v Zagorju priredi v nedeljo 1. julija pešizlet v Medijo-Izlake, kjer se bo vršila popoldne vrtna veselica. Na ta izlet vabi ljubljansko narodno-socialistično mladino in bratska društva iz bližnje okolice. Ljubljanci se odpeljejo z jutranjim vlakom ob 8. uri in imajo polovično vožnjo. V Izlakah bo skupni obed.

Tedenske novice.

Radi praznikov koncem tedna je izšla ta številka namesto v soboto že v četrtek.

Cenjenim naročnikom — iz- **vzemši ljubljanskim — katerim je potekla** **naročnina s 30. junijem, kakor tudi onim, ki** **so še v zaostanku, pošiljamo z današnjo šte-** **vilko položnice, ki jih naj čimprej upora-** **bijo. Navedena svota znači na vseh naroč-** **nino do 30. septembra t. l. Kdor ne more** **vplačati za četrto leto, naj pošlje vsaj naroč-** **no do konca julija, t. j. 8. Din manj, kot** **je navedeno na položnicah. Kdor zaostanka** **ne poravnava v prvi polovici julija, mu bomo** **list ustavili s 15. julijem.**

Naznanilo. Da bo vkljub deloma slabim poštanim zvezam imel vsak naročnik v roki »Novo Pravdo« najpozneje ob sobotah, bomo pričeli s 1. julijem izdajati list že o petkih.

Kako se ravna pri redukciji uradništva? Radi redukcije je razpuščen okrožni agrarni urad v Murski Soboti ter njegov delokrog prideljen o. a. uradu v Mariboru. Vsled tega je kratkoma odpuščenih iz službe več ukaznih uradnikov, med njimi tudi geometer domačin, pri tem ko je geometer tujec, ki ni niti naš državlján, premeščen v Maribor. Ali je treba k temu postopanju še komentarja?

Tako daleč je že prišlo, da cepajo državni uslužbenci radi oslabelosti. V nedeljo zjutraj so našli v Ljubljani pasanti pri železniškem prelazu poleg Narodnega doma železniškega čuvaja nezvestnega na tleh ob tiru. Zgrudil se je bil vsled oslabelosti, ki jo je povzročilo skrajno pomanjkanje. In iz takih ljudi, ki kljub neznosni bedi vrše točno svojo službo, dokler jim ne odpove do popolnoma fizične moči, se naša vlada naravnost norčuje. Za izboljšanje njihovega bednega stanja nima nikdar kredita, čeprav ga je vse polno za razpredanje pruskega militarizma. Navidezno išče za kritje plač svojih uslužbencev nov kredit, toda le tam, kjer ve, da ga ne bo našla, ter se pri tem odurno roga zastopnikom svojih uslužbencev, ki moledujejo okoli nje. Tovariši, kedaj hočete resno zahtevati to, kar nam pristoja, če ne marate popadati s svojimi otroci vred od gladi, kakor se je to zgodilo s sotrpinom, čuvajem v Ljubljani?!

»Narodni dom« v Ljubljani bo kmalu razpadel, ako se ne bo kdo pobrigal, da bi se popravila vsaj streha in druge najnujnejše stvari.

Hvala za tako pragmatiko! — Poslanci vladne stranke se baje nagibljajo naziranj, da naj se službena pragmatika državnih uslužbencev sicer sprejme, **toda ne izvede.** Izvedel naj bi se sicer oni famozni del »splošna določila«, ki državnemu uslužbencu jemljejo vse državljanske pravice, med tem ko naj bi se materijelni del, na katerega državni uslužbenci pravzaprav čakamo — **ne izvedel!** Hvala za tako pragmatiko! Pustite nam staro avstrijsko, ki je vse nekaj drugega kakor nov zakonski predlog! Pare za vsakdanji kruh pa si bomo po balkanski praksi — zaradili na drug način. — Državni uradnik.

Industrijsko-obrtna vzorčna izložba združena z vrtnarsko, vinsko, umetniško in gradbeno razstavo v Mariboru od 15. do 26. avgusta 1923. — Tehnične priprave za razstavo so v polnem teku; potrebno je le, da vsi oni industrijalci in obrtniki, ki se mislijo udeležiti letošnje razstave, čimprej vpošljejo svoje prijavnice in ne!

čakajo do zadnjega dne, t. j. do 1. julija, ker do tega dne morajo biti vse prijavnice že v rokah razstavine uprave. Prijavni rok poteče s prvim julijem, po tem roku došle prijavnice se bodo le v toliko upoštevale, kolikor bo še prostora na razpolago. Kdor pravočasno vpošlje svojo prijavnico, lahko tudi računa na prostor, ki ga želi, ob enem pa olajša tudi delo tehničnemu vodstvu razstave. — Kdor želi postaviti lastni paviljon, naj vpošlje tozadevni načrt najkasneje do 20. junija razstavini upravi v odobritev. — Polovična vožnja in popust pri prevozu razstavnih predmetov po železnici. Ministarstvo Saobračaja v Beogradu je dovolilo obiskovalcem »Industrijsko-obrtno vzorčno izložbo« v Mariboru 50% popusta na vseh železniških progah naše kraljevine, ter 50% popusta pri prevozu razstavnih predmetov. Vsled tega bo omogočeno vsakomur, da se razstave udeleži, bodisi kot razstavljalet ali pa kot obiskovalec. — Vse informacije glede razstave daje uprava razstave v Mariboru, Aleksandrova cesta 22, kamor se je obračati pismeno, osebno ali telefonično. (Telefon interurban 325.)

Sokol na lgu otvori svoj novo zgrajeni dom dne 5. avgusta t. l. Zato prosimo okoliška bratska društva, da se ozirajo na to in da na ta dan ne prirejajo svojih prireditev.

Treznostno zborovanje se je vršilo v nedeljo v dvorani ljubljanske univerze; zborovanja so se udeležila razna društva in korporacije. Zborovanje je vodil načelnik zdravstvenega oddelka dr. Katičič. Govorili so dr. Goršič, dr. Pirc, kos. svet. J. Kalan, un. prof. dr. Ozvald. Zastopniki društev in sicer: dr. Fux za »Jugosl. sokolski savez«, dr. Basaj za »Orlovsko zvezo«, brat Kozinc za »Bratstvo« in Zelenik za skaute, so se izrekli za načelni boj proti alkoholu. Nato je bil izvoljen odbor za pobijanje alkohola z načelnikom oddelka za soc. skrbstvo, vlad. svetnikom dr. Goršičem, na čelu.

Drva iz državnih gozdov za uradnike. Govori se, da je izdalo min. za šume in rude odredbo, da se prodajajo državnim uradnikom iz drž. gozdov drva po Din 130.— kuhični meter.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

LISTNICA UPRAVE.

G. dr. Rudolf Ravnik v Mariboru nam je vpsal 7. marca t. l. za 8 naročnikov »N. P.« naročnino Din 200.—, ne da bi pri posameznem imenu navedel znesek, ki ga je dotičnik vplačal. Ker nam na ponovno pismeno prošnjo ni dal pojasnila, ga tem potom še enkrat prosimo, da nam takoj odgovori, ker sicer ne moremo zneskov kontirati.

THE REX Co., Ljubljana

Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.

Papirne role (suhe in mokre)

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	
100 švic. frankov stane	1600.—	1585.—
100 franc. frankov	551.—	550.—
100 laških lir	399.—	398.—
100 čeških kron	269.—	263.—
100 nemških mark	0,08	0,07
100 poljskih mark	0,0898	0,07
100 avstrijskih kron	0,127	0,125
100 ogrskih kron	1,02	0,98
100 bolg. levov	96,06—	103.—
100 dolarjev	8950.—	8818,94
100 angl. funtov	41700.—	40766,20

Curiška borza.

	26. junija	20. junija
	švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo	6,35
100 franc. frankov	„	34,45
100 laških lir	„	24,67
100 čeških kron	„	16,76
100 nemških mark	„	0,0044
100 poljskih	„	0,0057
100 avstrijskih kron	„	0,0079
100 ogrskih	„	0,0065
100 bolg. levov	„	6,1
100 dolarjev	„	560,25
100 angl. funtov	„	2584 —

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

Niti trenutek se ne sme več obotavljati. Zasedovalca se morata vsak hip vrniti. Z mena, da sliši njihove korake in glasove. Z neverjetno naglico, kakršne si pač nikdar ne bi bil pripisoval, spleza po železnih klinih. Že je pri odprtini, katero odpre z vso silo, in zleze na popolnoma ploščato streho.

Ker je poslopje zelo visoko in štrli preko vseh streh, je povsem izključeno, da bi ubežnika, če sedi ali stoji sredi strehe, mogel kdo opaziti s sosednjih hiš. Natihoma zapre odprtino in se zadovoljen s svojim uspehom vsede poleg dimnika, ki je molel v nebo sredi strehe.

Sedaj je bil zopet prav židane volje.

»Hahaha! Sedaj pa le iščita, dokler se vama ljubi. Mene tu gori ne najdeta, hahaha!«

Topli solnčni žarki mu prav dobro de-nejo. S prirojenjo smelostjo opazuje lišne strehe, ki se razprostirajo pred njim, kakor daleč seže oko.

Namah pa obide njegove ude smrten strah, kajti prav razločno čuje glas:

»Ha, tukaj je kanjala!«

Prestrašen upre svoj pogled v odprtino. Poleg nje stojita njegova zasedovalca, ki se mu sedaj hitro bližata. Stari lopov je ves iz sebe, da se strahu niti dvigniti ne more. Trenutek nato ga že zgrabita možaka.

»Končno si vendarle v najinih rokah, kanjala? No le počakaj, danes Ti zbijeva iztikanje za mladimi dekleti za vedno iz glave!«

Kljub smrtnemu strahu opazi Clifford, da imata oba ponarejene brade ter ju vsled tega ni mogoče spoznati.

»Milost, milost!« javka Clifford.

»Hahaha! Ali je morda kdo imel usmiljenje z ubogimi deklicami, ko jih je onečal lopovski baron, he?«

»Tvoja zadnja ura se je sedaj približala lopov!«

»Pomoč!« stoče Clifford v smrtnem strahu — »pom —«. Naprej ne more več kričati, ker mu eden zasedovalcev zamaši usta.

»Veš kaj. Vrziva lopova enostavno v dvorišče. To je edina pravična kazen za njegove lopovščine!«

»Ne to bi naju moglo ugonobiti. Najbolje je, da ga kar na strehi zadaviva. Jokal itak nihče ne bo za njim. Kavke naj ga požro, njegovega okostja pa itak nihče ne bo spoznal.«

Clifford opazi, da moža nekaj šepetata med saboj, trenutek nato pa ga dvigneta in vlečeta po strehi. Trdno je uverjen, da ga sedaj paheta v vrtočlavo globočino. Smrt na zona ga obide, zapre oči...

Tedaj pa čuti, da ga spuščata v okroglo votlino. Pri nogah mu postaja gorko. Prestrašen se ozre kvišku in opazi s smrtnim strahom, da sta ga moža porinila v dimnik. Počasi drsi v globino. Še ga držita zasedovalca za roke.

»Dobro se drži, lopov, drugače zdrčiš navzdol preko pet nadstropij. Škode bi itak ne bilo nobene, če umrje tak nepridiprav, toda Jak nama je ukazal, da naj te ne pobijeva do smrti. Dobro se drži — sicer —«

»Pomoč!« vpije Clifford.

»Daj mi samo onole veliko opeko,« reče povsem mirno eden od mož drugemu. »Ali vidiš, lopov, ta opeka tehta najmanj deset funtov. Ako še enkrat zakričiš, ti jo vržem na glavo, potem utihneš za vedno. Tako, sedaj se dobro drži — izpustiva te — dobro se oprijemljaj in srečno pot v — peklo!«

V neprijetnem smrtnem strahu razprostre Clifford roke in noge proti dimnikovim

stenam, skoro tako kot to store otroci pri pogledu na črne može, ki se jih tako boje.

Počasi drči Clifford v globino. Zgoraj pa stojita oba možaka s kosom opeke. Vsled bojazni, da mu jo vržeta na glavo, česar posledica bi bila, da pade v globočino brez vsakega upa na rešitev, si ne upa črhiniti niti besedice.

Vedno globlje in globlje drči Clifford po dimniku, ki je bil, kot vsi angleški dimniki precej širok.

»Slišiš, lopov, le dobro ometi!« ga zamehujeta moža. »Lepo ga ostrgaj, tako je v redu!«

Spodaj nekje se je žgala kava, kar je bilo sklepati iz gostega dima, ki je uhajal iz dimnika.

»Hahaha! Sedaj bo lopov vrhtega še pošteno prekaljen!« vzklikneta hkratu ter se vijeta smeja.

Clifford drči vedno globlje. Njegova vnanost je že vsega pomilovanja vredna, saj je popolnoma zavrt v saje. Najbrže dimnik že precej časa ni bil ometen. Povsod se ga je držala že debela plast saj. Sedaj postane dimnik nekoliko širji. Neprijetna vožnja se vsled tega precej pospeši. — Clifford se krčevito oprijemlje, toda zaman. S tako naglico drči navzdol, da ne vidi in ne sliši ničesar več.

Velika množina saj se odluči od stene in pade nanj. Tudi če bi sedaj hotel kričati, mu je povsem nemogoče. Usta ima polna saj, ker jih je nekolikokrat odprl, da je prišel do sapa.

Brrr... gre sedaj v brzino, da je Clifford že uverjen, da se mu bliža zadnja ura. Dimnik se zopet zoži. Še enkrat poskuša že napol mrtvi Clifford, da se obdrži na mestu, zaman, v močnem poletu zdrkne v ogenj na dnu dimnika — v pralnici, ki se nahaja v kleti. Iskre se razprše na vse strani. Kriče odskočijo deklice, da jih iskre ne osmode, kar skoči iz dimnika črna pošast, povsem obnorela. Na srečo Cliffordova obleka še ni prišla goreti, ker je priletel na noge in takoj skočil iz dimnika.

Toda v njegovo smolo je ena služkinj imela pri sebi veliko angleško dogo in ko ta zagleda črno pošast, prav nič ne misli na beg, ampak jo prav pošteno popade. Nesrečnega Clifforda zgrabi za oni del telesa, ki mu sicer služi pri sedenju.

Ker pa ima Clifford usta še vedno polna saj, seveda ne more kričati in gotovo bi ga bil razdraženi pes napol raztrgal, če ga ne bi bile od tega odvrgle saje, s katerimi je bila obleka neprosto voljnega dimnikarja docela pokrita, in katerih je imela doga namah poln gobec.

Medtem so zbežale služkinje na dvorišče in ondi pripovedovale o strašni bajki, da je namreč bruhač ožen in iskre skočil iz dimnika v pralnico sam vrag, kjer se ruje s Sultanom.

Strašno vreščanje, ki prihaja iz pralnice, potrjuje navedbe služkinj, in vse se gnete pri oknih kleti, da vidi boj vraga s Sultanom. O boju sicer ni bilo mnogo videti. Enkrat je bil zgoraj pes, potem zopet kot vran črna postava. Hrup in vpitje postaja vedno večje. Na borilca se zvrnejo posode s perilom, vsled česar leži vrag, ki je od množine vode postal že nekoliko bel, nad njim pa zbesneli pes, ki mu trga obleko s telesa.

Sreča za Clifforda, da pride medtem že psov gospodar in spodi svojega Sultana s par krepkimi udarci od dozdevnega vraga.

»Pes je popadel dimnikarja!« kriči gospodar prestrašenim gledalcem. »Ubogi mož je že napol mrtev. — Ali se mi takoj ne pobraš — Sultan!«

Še enkrat se hoče pes spraviti nad nezvestnega Clifforda, na kar ga gospodar spodi iz kleti. Sedaj pride še več hišnih prebivalcev v bližino. Nesrečnega dimnikarja odneso na dvorišče, kjer ugotove, da

se je iz domnevanega dimnikarja izcimila čisto druga oseba.

Clifford je prav pošteno razmesarjen, saj ga je Sultan s svojimi ostrimi zobmi dodobra obdelal. Polože ga v vratarjevo sobo ter pokličejo zdravnika, toda še predno ta pride, se Cliffordu povrne zavest. Na vsa vprašanja, kako je pravzaprav prišel v dimnik, odkloni vsak odgovor; konečno se odloči, da ga izroče policiji.

Ker mu pa ne morejo dokazati nobene prestopke ali sicer kakega nedovoljenega dejanja, opuste to misel. Strašno zdelanega spravijo v voz, ki ga odpelje v njegovo stanovanje.

Precej časa je potreboval Clifford, predno se je mogel zopet pokazati med ljudmi.

Jak razdeljuje svoje zaklade.

Po odhodu lepe Molly je postalo v zagonehni hiši še bolj mirno in tiho. Jim se prav redko prikaže. In če že pride, se ve-

dno zapre z Elizo v sobo, kar Tom opaža že dalje časa z velikim začudenjem.

Mladi krmar se s tugo v srcu spominja lepih uric, ki jih je preživel med veselimi kramljanjem z lepo Molly, in mu je v pravcato tolažbo, da se mora sedaj pogostejše podati s Terorjem na daljše vožnje. Te vožnje pa ne gredo nič več po reki navzgor marveč redno na odprto morje, kjer mora pomornica večkrat napraviti razne poizkusne vožnje na velike daljave.

Ko se potem vrne Tom domov iz takih izletov, je navadno pošteno utrujen in si želi odpočitka. Poleg tega itak nima nikogar, s komer bi prijateljsko kramljal, kvečjemu Bessy, in še ta je v svojih mislih vedno le pri svojem Edvardu.

Odgovorni urednik Anton Brandner.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Oglasi v „Novi Pravdi“ imajo uspeh!

Ena 1 steklenica Elzafluida nadomesti 3 steklenice francoskega žganja!

Vsebinska to naredi!

Sestava Fellerjevega Elzafluida iz najmočnejših esencev zdravilnih zelišč, cvetja, korenin in listja z najfinjšim destilatoma žganja je že čez 25 let vzrok hvaležnosti nešteti ljudi v vseh delih sveta, ker jim kakor dober prijatelj v težkih dneh preganja bolečine. Imate bolečine v udih, v hrbtu? Zobobol? Nahod? Ste slabi, prenapeti, izmučeni in preveč občutljivi? Želite dober kosmetikum za zobe, zobno meso, lice, glavo? Ali želite za vse slučaje imeti zanesljivo sredstvo v hiši? Poskusite pravi Fellerjev Elzafluid! Kmalu boste rekli tudi vi:

TO JE NAJBOLJŠE KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

Je veliko močnejši in izdatnejši kakor francosko žganje in najboljšo sredstvo te vrste! V vseh tozadevnih prodajalnah zahtevajte samo pravi Elzafluid od lekarnarja Fellerja. S pakovanjem in poštino stanejo, če vpošljete denar naprej ali po povzetju:

3 dvojnat ali 1 specialna steklenica 24 Din
12 dvojnatih „ 4 specialne steklenice 84 „
24 „ 8 specialnih steklenic 146 „
36 „ 12 „ 208 „

Kot primot: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 Din
in 3 Din; Elza-mentolni črtniki 4 Din; Elza-švedska tinktura za želodec 10 Din; Elza-zagorski prsni in kašeljni sok 9 Din; Elza-ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-gozdni duh za sobo 15 Din; Glycerin 4 Din in 15 Din; Lysol, Lysoform 12 Din; Kineški čaj od 1 Din dalje; originalno Radikum francosko žganje, velika steklen. 13 Din; Elza-mrčesni prašek 7 Din sirup za podgane in miši 7 Din. — Za pridatek se pakovanje in poština posebej računata.

K tem cenam se računa sedaj še 5% doplačila. Naslavljajte natančno:

EUGEN V. FELLER
lekarnar, STUBICA DONJA
Elzatrg št. 344, Hrvatsko.

IVAN JELAČIN, Ljubljana
Uvoz kolonijalne in špecerijske robe
Trdka ustanovljena leta 1888.
Solidna in točna postrežba.

JOSIP PETELINC
Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
(blizu frančiškanskega mostu). 37
Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

Iščejo se strojni ključavničarji, kotlarji in 2 izkušena strojevodji za popravo in obrat strojev ozkotirne železnice. — Samo prvovrstne moči naj pošljejo ponudbe z navedbo pogojev in s prepisi spričeval na upravo tega lista pod „stalna služba“.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
v Celju r. z. z. o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštahranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzeta iz trgovskih računov. Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.

Gradbeno podjetje
Ing. DUKIČ in DRUG.
Ljubljana, Bohoričeva 20.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica št. 1. (prej Slovenska eskomptna banka)

Kapital in rezerve Dinarjev 17.500.000

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzljavi: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

O. BERNATOVIC Ljubljana, Mesni trg 5. **Konfekcijska trgovina**